

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Mgr. Lenka Vlčková: Postupy OSSZ při provádění srážek z dávek nemocenského pojištění

Mgr. LENKA VLČKOVÁ

Tento článek vyšel v časopise Národní pojištění č.: 3/2014

Základními právními předpisy, které upravují provádění srážek z dávek nemocenského pojištění, jsou zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“) a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Srážky z dávek nemocenského pojištění mohou být prováděny také v rámci insolvenčního řízení, které je upraveno zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“).

Zahájení provádění srážek

Hlavním předpokladem pro zahájení provádění srážek z dávek nemocenského pojištění je, že pojištěnec uplatnil nárok na dávku nemocenského pojištění a tento nárok mu vzniknul. Dle ustanovení § 299 OSŘ a dle ustanovení § 206 IZ se srážky provádějí pouze ze dvou dávek nemocenského pojištění, a to z nemocenského a peněžité pomoci v mateřství. Dále je nezbytné, aby příslušná okresní správa sociálního zabezpečení, v Praze Pražská správa sociálního zabezpečení, v Brně Městská správa sociálního zabezpečení Brno (dále jen „OSSZ“), měla od zaměstnavatele k dispozici podklady pro provádění srážek. Těmito podklady se rozumí kopie právního titulu (například usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, exekuční příkaz, usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka), sdělení výše dosud provedených srážek, sdělení, jaká část základní částky nemá být OSSZ sražena a sdělení počtu vyživovaných osob. Je-li vůči pojištěnci nařízeno více exekucí, musí zaměstnavatel OSSZ předat kopie všech právních titulů, které mu byly zaslány, a navíc sdělit jejich pořadí. Povinnost předat tyto údaje vyplývá z ustanovení § 97 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZNP“).

Výpočet srážek

Má-li OSSZ k dispozici veškeré potřebné podklady, může provést výpočet srážky. Nejprve je třeba určit nezabavitelnou částku (dále „NČ“), která nesmí být povinnému z měsíční dávky sražena. Při výpočtu je nutno zohlednit vyživované osoby. Těmi jsou osoby, vůči nimž má povinný zákonem stanovenou vyživovací povinnost, a také manžel/ka pojištěnce. Výjimkou jsou osoby, v jejichž prospěch je nařízena exekuce pro pohledávky výživného, ty se jako vyživované neposuzují.

Jestliže dávka náleží jen za část kalendářního měsíce (na počátku nebo na konci sociální události), postupuje se při výpočtu nezabavitelné částky dle § 293 OSŘ. Dosavadní plátce příjmu (tj. na začátku sociální události zaměstnavatel a na konci sociální události OSSZ) započte nezabavitelnou částku v plné výši. Pokud příjem u dosavadního plátce nedosahuje výše nezabavitelné částky, musí nový plátce započíst částku, která se rovná rozdílu mezi nezabavitelnou částkou a tím, co započítal dosavadní plátce.

Z vypočtené dávky nemocenského pojištění se dále odečte nezabavitelná částka a výsledek se zaokrouhlí dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých Kč (tzv. zbytek dávky). Umožňuje-li to výše zbytek částky, spočítá se plně zabavitelná částka. Zbytek dávky se rozdělí na třetiny, z nichž se uspokojí jednotlivé pohledávky dle pravidla daného v § 280 OSŘ v případě exekuce a dle § 207 IZ v případě insolvence. Byla-li zjištěna plně zabavitelná částka, připočte se ke druhé třetině, popř. k první třetině, nevýčerpala-li se celá částka při uspokojení přednostních pohledávek.

Příklad

Příjem od zaměstnavatele od 1. ledna 2014 do 14. ledna 2014 byl 7 500 Kč. Nemocenské za období od 15. ledna 2014 do 31. ledna 2014 náleží ve výši 4 500 Kč. Pojištěnec vyživuje jednu osobu. Na OSSZ byly doručeny dva pravomocné právní tituly: 1. dluh u banky ve výši 24 123 Kč (nepřednostní pohledávka) a 2. dlužné výživné ve výši 50 000 Kč, včetně běžného výživného ve výši 1 000 Kč měsíčně (přednostní pohledávka).

$NČ = 2/3$ (životní minimum jednotlivce + normativní náklady na bydlení) + $1/4$ NČ vyživované osoby

$NČ = 2/3 (3\,410 + 5\,873) + 1/4 [2/3 (3\,410 + 5\,873)] = 6\,188,67 + 1\,547,17 = 7\,735,84 = 7\,736$ Kč

OSSZ vypočte nezabavitelnou částku za část kalendářního měsíce:

$NČ = 7\,736 - 7\,500 = 236$ Kč.

Nezabavitelná částka se odečte od nemocenského: $4\,500$ Kč – 236 Kč = $4\,264$ Kč. Poté se určí se výše třetin: $(4\,264 - 1) : 3 = 1\,421$ Kč. Z druhé třetiny se uhradí přednostní pohledávky, tj. běžné výživné v plné výši $1\,421$ Kč se použije na částečnou úhradu dlužného výživného. Z první třetiny se uspokojí nepřednostní pohledávky, tj. provede se částečná úhrada dluhu u banky ve výši $1\,421$ Kč. Pojištěnci bude tak celkem z dávky sraženo $2\,842$ Kč a vyplaceno $1\,658$ Kč.

ZÁSADY PROVÁDĚNÍ SRÁŽEK Z DÁVEK

Při provádění srážek z dávek musí OSSZ respektovat následující zásady:

- Srážky z dávek nemocenského pojištění se vždy provádějí z dávky za celý kalendářní měsíc, a to i v situaci, kdy se dávka fakticky nevypláčí najednou (např. při navazující dočasné pracovní neschopnosti). Pouze na začátku nebo na konci sociální události výše uvedené neplatí, neboť se dávka zpravidla vyplácí za část kalendářního měsíce.
- Při provádění srážek nesmí být z měsíční dávky sražena nezabavitelná částka. Pokud dávka za celý kalendářní měsíc nedosahuje výše nezabavitelné částky, OSSZ srážku neprovede. Výjimkou z tohoto postupu je situace, kdy má být dle rozhodnutí soudu zaslána celá částka insolvenčnímu správci. **OSSZ pak musí postupovat v souladu s rozhodnutím soudu a zaslat celou dávku na účet insolvenčního správce.**
- Vypočtené srážky je možno v případě exekuce odeslat na účet určený v právním titulu pouze za předpokladu, že je právní titul pravomocný. Není-li, srážky je nutné deponovat do doby nabytí právní moci, a teprve poté je lze zaslat na účet určený v právním titulu.
- Srážky z dávek nemocenského pojištění se v případě insolvence provádějí bez ohledu na právní moc rozhodnutí, ze kterého povinnost provádět srážky z dávky vyplývá. Účinky rozhodnutí insolvenčního soudu totiž nastávají okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

UKONČENÍ PROVÁDĚNÍ SRÁŽEK Z DÁVEK

Provádění srážek z dávek končí současně se skončením výplaty dávek nebo s ukončením exekuce či insolvenčního řízení. Exekuce je ukončena, pokud byla z dávek sražena celá částka včetně příslušenství, pro kterou byla exekuce nařízena, nebo pokud bylo OSSZ doručeno rozhodnutí příslušného orgánu o zastavení exekuce. Insolvenční řízení končí jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu, rozhodnutím o tom, že dlužník není v úpadku, rozhodnutím o zrušení konkursu nebo rozhodnutím o splnění oddlužení.

Se skončením výplaty dávek nemocenského pojištění, z nichž byly prováděny srážky, jsou pro OSSZ spojeny určité povinnosti (viz § 116 ZNP). OSSZ musí v případě exekuce sdělit zaměstnavateli výši dosud provedených srážek a jaká část základní částky nemá být zaměstnavatelem v příslušném měsíci sražena. V případě insolvence OSSZ sděluje zaměstnavateli pouze informace o zúčtované základní částce. Byl-li nařízen výkon rozhodnutí až v době, kdy již probíhala výplata dávek nemocenského pojištění, musí OSSZ po skončení výplaty dávky předat zaměstnavateli rovněž kopii právního titulu. Jestliže pojištěnci zaměstnání již netrvá, OSSZ oznamuje výše uvedené skutečnosti orgánu, který exekuci nařídil, nebo insolvenčnímu správci.

PROVÁDĚNÍ SRÁŽEK Z DÁVEK V NESTANDARDNÍCH SITUACÍCH

Pohledávka stanovená v eurech

V právním titulu může být pohledávka stanovena v eurech. Vzhledem k tomu, že se dávky nemocenského pojištění vyplácejí v českých korunách a stejně tak i srážky z dávek se provádějí v korunách, je nezbytné, aby OSSZ tuto částku přepočítala na Kč, a to dle devizového kurzu ČNB platného ke dni, kdy byl příslušný právní titul doručen na OSSZ.

Zpětná výplata dávky a výpočet srážky

V případě, že bude potřeba vyplatit dávku a provést srážku z dávky nemocenského pojištění za minulé období, kdy byla nezabavitelná částka stanovena v jiné výši než v době výplaty dávky (kupříkladu pojištěnka neměla v roce 2012 nárok na peněžitou pomoc v mateřství, tak bylo v roce 2013 příslušnou OSSZ povoleno zpětné pokračování nemocí), použije se pro výpočet srážky z dávky nezabavitelná částka platná pro rok, kdy se dávka vyplácí.

Výše deponované srážky u insolvenčního řízení

Pokud insolvenčnímu řízení předcházela exekuce, OSSZ provádí od okamžiku zahájení insolvenčního řízení srážky ve stejné výši, jako prováděla doposud. Tyto srážky poté deponuje až do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka. Jestliže se například před insolvenčním řízením prováděly srážky na nepřednostní pohledávku, OSSZ po zahájení insolvenčního řízení srážky a deponuje jednu (první) třetinu, ze které se dle zákona uspokojí nepřednostní pohledávky. Nepředcházela-li insolvenčnímu řízení exekuce, OSSZ

provádí srážky od vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka v takovém rozsahu, v jakém mohou být při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky (tzn. sráží se dvě třetiny), tyto srážky poté OSSZ deponuje až do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka. Od okamžiku rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka OSSZ v obou výše uváděných případech provádí srážky v takovém rozsahu, v jakém mohou být při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, popř. postupuje jinak, a to v souladu s rozhodnutím soudu.

Autorka článku je metodičkou odboru nemocenského pojištění zaměstnanců ČSSZ.
